

HUMANITAS

KADERORGAAN VAN DE
VERENIGING VOOR MAATSCHAPPELIJK WERK
OP HUMANISTISCHE GRONDSLAG

TIENDE JAARGANG No. 5

OCTOBER 1955

CENTRAAL BUREAU „HUMANITAS”
J. W. BROUWERSSTRAAT 16 — AMSTERDAM

HOOFDREDACTIE: MEJ. M. DIJKSTRA

Sectie Reclassering: P. E. Hutte

Sectie Gezinsverzorging: Mevr. H. J. Roes

Sectie Kinderbescherming: Mevr. mr. M. Rood-de Boer

Redactiesecretaris: H. van Schaaik

Medewerkers:

*J. Boetje, mr. L. A. Donker, P. Faber, mr. R. Friedman—
v. d. Heide, dr. F. Grewel, mej. mr. dr. Joh. Hudig, dr. J.
P. van Praag, Ph. H. van Praag, prof. dr. G. Th. Kempe,
D. Q. R. Mulock Houwer, H. Ploeg jr., mej. mr. P. G. Prins,
dr. A. Querido, mr. B. v. d. Waerden, M. de Vries e.a.*

Adres Redactie en Administratie:

J. W. Brouwersstraat 16 - Telefoon 721044

Giro 582000

Oplage: 2500 — Abonnementsprijs: f 5,— per jaar

INHOUD

	blz.
Drs. Ph. H. van Praag: Zeven hoofdpijnen van de kinderbescherming	61 ✓
Kinderbeschermingsliteratuur	65 ✓
P. A. Pols: Geestelijk Raadsman en Reclasseringsbezoeker	66 ✓
J. v. d. Spek: Het leven door een reclasseringsbril	71 ✓
K. Verkruisen—Schutte: Geslaagd Contact	72 ✓
H. J. Roes: Balans en Begroting	73 ✓
H. J. Roes: Het begon in 1918	75 ✓

DAGELIJKS BESTUUR:

Mr. dr. J. in 't Veld, voorzitter

Mr. B. v. d. Waerden, vice-voorzitter

C. M. Swiebel, secretaris

dr. L. I. de Winter, penningmeester

M. Dijkstra

J. Landman

H. Ploeg jr.

Drs Ph. v. Praag

E. Veuger

erelid P. C. Faber

CENTRAAL BUREAU:

*J. W. Brouwersstraat 16
Amsterdam.*

Telefoon: K. 20 - 721044

Mej. M. Dijkstra, directrice

Spreekuur: Vrijdag van 11-12 uur

Telefoon: K. 20 - 89786

Zeven hoofdpijnen van de kinderbescherming

In de kinderbescherming in Nederland zijn de werkers langzamerhand wel door-drongen geraakt van de visie dat de inrichting beschouwd moet worden als een orthopaedagogisch sanatorium. Een kind dat aan tbc lijdt moet men soms in een sanatorium opnemen, omdat men het daar de beste kansen op genezing kan bieden. Zodra het kind genezen is zal men het kind zo gauw mogelijk weer in een zo normaal mogelijke levenssituatie plaatsen. En de gedachte een kind zonder dwingende noodzaak in een sanatorium op te nemen komt iedereen als absurd voor. Naar analogie van deze redenering is in principe in de kinderbescherming wel aanvaard dat het zelfde waar is voor kinderen met allerlei aanpassingsmoeilijkheden. Indien deze van zodanige aard zijn dat ze in de maatschappij, eigen gezin of pleeggezin, niet kunnen worden verholpen of „genezen” dan kan plaatsing in een (ortho)paedagogisch sanatorium een zegen zijn voor dergelijke kinderen, die alleen langs deze weg geholpen kunnen worden zich normaal of meer normaal te gaan ontwikkelen. Deze gedachte is in principe in de kinderbescherming wel aanvaard. Stellig niet algemeen en stellig niet bij iedereen gefundeerd in een weloverwogen inzicht. Ten slotte is er ook in de kinderbescherming zoiets als mode. Een mode die dan bovendien nog beïnvloed wordt door de toverstaf der subsidie.

Met het constateren van het aanvaarden van de gedachte van het in principe tijdelijke karakter van alle inrichtingsverpleging wil ik niet uitspreken, dat ik meen dat dit in de practijk ook gerealiseerd zou zijn. Het is er verre van. Er zijn wel plannen en er zijn ook veel goede voornemens. En er zijn gelukkig ook enkele inrichtingen, die de moed hebben om de consequenties van de visie van het orthopaedagogische sanatorium onder ogen te zien. Hun werk is van onschatbare betekenis voor de gehele Nederlandse Kinderbescherming, bevruchtend als hun arbeid zal blijken te zijn voor het totale werk. Maar het zal ons nog vele jaren kosten voordat we inderdaad kunnen gaan spreken van een zodanig gedifferenteerde en gespecialiseerde inrichtingsverpleging in Nederland dat we inderdaad elk probleemkind, dat een gespecialiseerde orthopaedagogische aanpak in een internaat nodig heeft, kunnen bieden wat voor dat bepaalde kind werkelijke hulp betekent.

Een van de grote moeilijkheden bij de ontwikkeling van een moderne internaats-opvoeding voor onze onaangepaste jeugd is onze achterstand op het gebied van de orthopaedagogische methodiek. Een achterstand, die voor een belangrijk deel moet worden geweten aan het ontbreken van het inzicht dat ook op het gebied van de orthopaedagogiek van methodiek kan worden gesproken. Wat voor de psychologie

en de psychotherapie algemeen is aanvaard, en wat op het gebied van het maatschappelijk werk hoe langer hoe meer aanvaard begint te worden (social casework en social groupwork) dat wordt op het gebied van de orthopaedagogiek niet alleen niet aanvaard, maar door velen met overtuiging ontkend en bestreden. De argumenten zijn bekend.

Opvoeden is een zaak van intuïtie. Niemand heeft nog ooit ontkend dat een opvoeder beschikken moet over een intuïtief vermogen. Maar hetzelfde geldt voor diverse andere beroepen. Moet de psychiater, de psycholoog, de maatschappelijke werker geen intuïtief vermogen hebben? Ook bij deze beroepen wordt op basis van een zekere geschiktheid, die ook voor deze beroepen onmisbaar moet worden genoemd, het vak geleerd. Een vak waarvan techniek en methodiek de ruggegraat kunnen worden genoemd.

Opvoeden is iets wat je kunt of niet kunt, maar je kunt het niet leren. Als het gesprek op gang komt wordt dan meestal het zware kanon in stelling gebracht in de als voltreffer bedoelde vraag of dan alle ouders van nu af aan een paedagogische scholing zullen moeten ondergaan. Meer dan een losse flodder kan deze voltreffer echter niet worden genoemd. Want ouders hebben in grote meerderheid niet te maken met onaangepaste kinderen met hun vaak zeer moeilijke stoornissen, welke alleen door specialisten kunnen worden „genezen”. En dit specialisme vraagt een speciale scholing.

Opvoeden is voor alles een kwestie van liefde. Er is alweer niemand die beweren zal dat zonder liefde kan worden opgevoed. Maar „liefde is niet genoeg”, heeft Bruno Bettelheim het boek genoemd, waarin hij de methodiek van de hulp aan het kind, zoals hij die ziet, bespreekt, gebaseerd op de ervaringen van zijn inrichting in Chicago.

Het is mijn overtuiging dat de ontwikkeling, beter gezegd, de verdere ontwikkeling van de orthopaedagogische methodiek een van de belangrijkste bijdragen zal blijken te zijn tot de verhoging van het peil van onze kinderbescherming. Het is daarom dat ik geloof dat het seminar, dat op 4, 5 en 6 Juli van dit jaar is gehouden op Woudschoten met dr. Frits Redl, voor ons land van zo grote betekenis is geweest.

Het werk van dr. Frits Redl in de Verenigde Staten.

Dr. Redl is een leerling van August Aichhorn en kan worden beschouwd als een van de belangrijkste voortzetters van het levenswerk van Aichhorn. Van Aichhorn kan gezegd worden dat hij een in zijn betekenis moeilijk te overschatten bijdrage heeft geleverd tot de ontwikkeling van een orthopaedagogische methodiek. De gedachten die hij heeft neergelegd in zijn „Verwaarloosde Jeugd” (uitgegeven bij Bijleveld) vormen tot op de huidige dag een uiterst modern en wetenschappelijk verantwoord uitgangspunt voor ons denken over de hulp aan het dynamisch gestoorde kind. Dr. Redl heeft op de oorspronkelijke gedachten van Aichhorn doorgeborduurd. Men zal zich herinneren dat Aichhorn vooral bekendheid heeft gekregen door zijn experiment in Oberhollabrunn — een inrichting in de buurt van Wenen — waar hij een twaalfstal zeer agressieve en onhanteerbare jongens in een groep plaatste onder zijn leiding en die van een tweetal assistenten. Het waren allen jongens die in geen van de groepen van de inrichting te handhaven waren door hun zeer agressief gedrag en hun afweer tegen volwassenen, met wie zij geen relatie wilden (lees: konden) vormen. Aichhorn bewees met zijn experiment dat het mogelijk was door middel van het hanteren van een weldoordachte methodiek, door de haat van deze kinderen heen te breken en hen te helpen tot een normale aanpassing te komen. Hij bewees daarmee dat het hopeloze geval niet zo hopeloos was als gewoonlijk werd aangenomen en dat kinderen van wie men geneigd was aan te nemen dat ze zouden moeten gaan behoren tot de groep der niet te „verbeteren” criminelen of

onaangepasten door een doordachte hulp zich konden ontplooiën tot normale mensen.

Dr. Redl heeft op deze resultaten verdergewerkt en eerst in Detroit, thans in Washington, met de hopeloze gevallen gewerkt om een methodiek tot verdere ontwikkeling te brengen die ons in staat zou stellen om in onze kinderbescherming het zwaar gestoorde en onaangepaste kind te helpen. De kinderen waarmee hij gewerkt heeft, heeft hij beschreven in zijn boek „Children who Hate”. De methodiek waartoe zijn ervaringen hem beginnen te brengen, vinden we besproken in een tweede boek getiteld: „Controls from within”. Beide boeken zijn voor de ontwikkeling van de orthopaedagogische methodiek van de allergrootste betekenis. In het in Juli gehouden seminar heeft dr. Redl in zijn vijftal besprekingen met een aantal werkers uit de Nederlandse kinderbescherming zijn gedachten met hen besproken. Het is moeilijk om uit de veelheid van gedachten die daarbij aan de orde kwamen te selecteren. Een veel uitvoeriger beschouwing, dan in dit blad kan gepubliceerd worden, zou nodig zijn om enigszins volledig te zijn. Ik zal me beperken tot een weergave van wat dr. Redl noemde „The Seven Headaches” van ieder die gaat nadenken over een verantwoorde aanpak van het onaangepaste kind in een richting:

Zeven problemen voor werkers in inrichtingen met onaangepaste jeugd.

1. Hoe kunnen we van te voren bij deze kinderen die karakteristieke trekken vaststellen, welke al dan niet een aspect zijn van hun stoornis, en welke op de groep een zodanige invloed hebben dat deze daardoor moeilijk te hanteren valt. Deze karakteristieke trekken zijn bijzonder moeilijk te vatten. Door middel van deze trekken „jutten” deze kinderen de groep op, om naar de achtergrond te verdwijnen op het moment dat ze daarin geslaagd zijn, waardoor ze zelf buiten schot blijven. Klinisch kunnen deze trekken van geen of minder belang zijn, waardoor ze ook bij klinisch onderzoek in het geheel niet naar voren treden. Maar voor hen die met de groep moeten werken en leven, zijn deze trekken van de allergrootste betekenis. In zekere zin zou men kunnen zeggen dat het hier gaat om „verborgen karaktertrekken” (hidden characteristics). Deze kinderen hebben als het ware een zesde zintuig voor wat de groep „opjut” en weten dat zintuig bijzonder gevoelig te hanteren. Wie met onaangepaste kinderen moet werken, heeft er veel belang bij van te voren te kunnen vaststellen om welke karaktertrekken het gaat en hoe deze kunnen worden vastgesteld. Voor het zo belangrijke probleem van de groepsamenstelling is dit van centrale betekenis.

2. Wij hebben nog een veel te onvolledig antwoord op de vraag wat de wezenlijke betekenis is van de groepsdynamiek voor de leden van de groep. Wat vraagt het van kinderen om in een groep te functioneren? Wat moet worden opgevangen door de wijze waarop het groepsleven is georganiseerd en hoeveel moet worden overgelaten aan het aanpassingsvermogen en de aanpassingsbehoefte van de groepsleden? Sommige kinderen blijken een scherp gevoel te hebben voor de hiërarchie, die in een groep wordt aangetroffen. Andere kinderen blijkt de hele statusorganisatie (dat is het feit dat sommige kinderen een meer leidende en anderen een meer volgende plaats in de groep innemen) volkomen te ontgaan.

3. Wat is nu precies de invloed van verschillende activiteiten voor verschillende kinderen? Welke activiteiten kunnen voor wat voor moeilijkheden therapeutisch gehanteerd worden? Dat allerlei activiteiten een therapeutisch en orthopaedagogisch effect kunnen hebben, staat wel vast. Maar we weten nog te weinig hoe en wat precies. Het is een vraag, die in de opleiding van groepsleiders van centrale betekenis is. Het hebben van scholing in het hanteren van activiteiten zoals dat in cursussen in handenarbeid en spel e.d. wordt gegeven, blijft van beperkte betekenis

zolang we niet een duidelijker inzicht hebben in de vraag wat deze activiteiten in de kinderen doen. Het is hiermee alsof we een aantal waardevolle geneesmiddelen hebben maar niet weten voor wat voor ziekte we ze precies moeten gebruiken.

4. We zijn al jaren lang gewikkeld in nooit eindigende discussies over de betekenis van het aanvaarden van het kind zoals het is. Gewoonlijk wordt in deze discussies het begrip tolerantie gebruikt. En de gesprekken bewegen zich meestal om de vraag hoe ver we met deze tolerantie kunnen gaan. „Je kunt kinderen toch niet helemaal vrij laten” en „wat Aichhorn gedaan heeft, is in onze inrichtingen toch niet zo maar over te nemen” zijn in deze discussies de vaak gehoorde uitspraken. Dr. Redl bracht het gesprek over dit probleem in een geheel ander vlak. Hij stelde als de vraag waarom het gaat, dat we de werkers met onaangepaste kinderen moeten helpen aan criteria op grond waarvan ze kunnen beslissen wat ze wel en wat ze niet van deze kinderen moeten accepteren. Het gaat niet om een keuze tussen straffen of vrijlaten. Het gaat om een veel genuanceerdere problematiek, die dr. Redl naar voren bracht in de volgende verdeling:

A. Ten opzichte van bepaalde uitingen van het kind moeten we met een volstrekte aanvaarding staan. Dat geldt bv. voor het ademen van het kind. Ademen is zo essentieel voor het levens- en ontwikkelingsproces van het kind dat alleen een volstrekte aanvaarding van deze uiting van dit proces het kind de mogelijkheid tot leven en ontwikkeling biedt. Wat nu zo vanzelfsprekend is in de lichamelijk-biologische sfeer, is in wezen evenzo in de psychische sfeer. Het gaat er ook daar om dat die uitingen van het kind aanvaard worden die van essentiële betekenis zijn voor het leven en voor de ontwikkeling van het kind. Welke uitingen dat zijn, is een vraag die ons nog verder zal moeten bezig houden. Dat wil niet zeggen dat daarover niet reeds nu veel belangrijks te zeggen valt, al is het niet hier de plaats om daarop in te gaan.

B. Het begrip dat volgt op de aanvaarding (door Redl „permitting” genoemd) is tolerantie. Naar de ervaring van dr. Redl wordt tolerantie door kinderen nooit opgevat als goed vinden. Een kind heeft hem nog nooit gezegd of hem het gevoel gegeven dat het meende dat hij het wel goed vond dat het stal. De centrale vraag is hier uiteraard: Wat moet en kan getolereerd worden? Verder op welke wijze de tolerantie aan de kinderen wordt duidelijk gemaakt? Dat behoeft niet altijd langs verbale weg te geschieden. De sfeer van een groep of inrichting kan daarbij een grote rol spelen.

C. Ingrijpen. Dr. Redl gebruikte het begrip: hygienisch ingrijpen. Hier ligt het probleem hoe zódanig in te grijpen dat we de ontwikkeling niet of zo weinig mogelijk storen en dat ons ingrijpen het gewenste resultaat heeft en niet zinloos moet worden genoemd.

D. Preventief ingrijpen, waaronder moet worden verstaan het zodanig maken van de hele situatie dat ingrijpen helemaal niet nodig wordt.

5. Hoe kunnen we de staf van onze inrichtingen helpen om de ongunstige beïnvloeding van het ene kind door het andere kind en vooral van de groep door één of meer kinderen te zien aankomen. Dr. Redl spreekt van het verschijnsel van

HEEFT U NOG gramfoonplaten met amusementsmuziek?

De directeur van het kinderruis in Ellinchem vraagt – ten behoeve van de dansles van de kinderen boven de 14 jaar – aan allen die gramfoonplaten over hebben, deze te sturen naar het Kinderhuis, Zutphensestraatweg 39, Ellecom. Bij voorbaat dank.

de contagion (= besmetting). Onder wat voor omstandigheden zijn bepaalde gedragingen besmettelijk? Moet contagion onmiddellijk bij het begin de kop worden ingedrukt of moet men het laten gaan?

Bij dit punt werd ook naar voren gebracht de grote betekenis van het bieden van hulp aan de werkers om het verschijnsel van de agressie meer reëel te hanteren. Vaak verwekt agressie angst en verleidt tot streng optreden. Groepsleiders krijgen vaak de agressieve uitingen van hun pupillen op zich gericht. Hoe kunnen zij geholpen worden dat beter te leren hanteren dan door middel van tegenagressie en boosheid?

6. Je kunt niet leven met kinderen zonder met ze te praten. Dr. Redl gebruikt voor deze gesprekken met de kinderen door de groepsleiders de term „life space interview” omdat deze gesprekken gewoonlijk gevoerd worden door iemand die deel is van de „life space” (directe omgeving) van het kind en ten tweede omdat ze plaats vinden in directe aansluiting op bepaalde actuele gebeurtenissen. Dit in verschil met de therapeutische interviews van de psychiater die niet in de dagelijkse levenssfeer van het kind is betrokken en bovendien afsprekt voor bijvoorbeeld „a.s. Maandag van 10 tot 11”. Deze gesprekken, die van grote betekenis zijn in het kader van de totale hulp aan het kind, moeten geïntegreerd zijn in het hele hulpplan, in de totale strategie. Dit vraagt van de werkers een grondige scholing in het voeren van deze „life space interviews” en een zeer nauwe samenwerking van alle stafleden.

7. Hoe kunnen we de staf van een inrichting helpen met de problemen van boosheid en vrees, normale bijproducten van opvoeding en therapie? De reacties van groepen zijn angstaanjagend, want onvoorspelbaar. We hebben tot nu toe geen richtlijnen hoe we dit moeten hanteren. Boosheid is goed. Zonder boosheid zou er onverschilligheid zijn. Maar hoe kan boosheid omgezet worden in bruikbare richtlijnen, die het belang van het kind dienen?

De verleiding is nu groot om deze „zeven hoofdpijnen” van dr. Redl te gaan bespreken. De verleiding is ook groot om tal van andere facetten die in dit seminar naar voren kwamen hier naar voren te brengen. Maar de ruimte daartoe ontbreekt. Het blijve daarom bij deze korte aanduiding. Het seminar met dr. Redl is voor de deelnemers aan dit seminar een sterke impuls geweest voor verder denken en werken. Ongetwijfeld zullen de resultaten daarvan zich gaan aftekenen. Het ware te hopen dat de Stichting kindertehuizen Humanitas wegen weet te vinden om in een door deze stichting georganiseerd therapeutisch centrum, waaraan in Nederland grote behoefte bestaat, de visie die aan dr. Redls opvattingen ten grondslag ligt te verwerklijken.

Ph. H. VAN PRAAG.

Kinderbeschermingsliteratuur

„Het Gemenebest”-nummer van April/Mei 1955 (nr. 7/8) biedt onder de titel „Kinderbescherming in overgangstijd” een aantal belangrijke artikelen, welke zich bezighouden met verschillende aspecten van de zich wijzigende patronen in de Nederlandse kinderbeschermingswereld. De ontwikkeling der psychiatrie heeft aanzienlijk bijgedragen tot de verandering van inzichten, terwijl het psychisch-hygiënisch denken een goede preventie in het middelpunt der aandacht plaatste. In een glashelder artikel wordt ook uiteengezet, hoe in de kinderrechtspraak moderne kinderbeschermingsideeën doorgedrongen zijn, hetgeen voor de verdere ontwikkeling van enorm belang zal blijken te zijn.

(„Kinderbescherming in overgangstijd” — dr. D. Zuithoff;
„Bijzondere jeugdzorg en psychisch-hygiënische preventie” — dr. C. J. B. J. Trimbos;
Mej. mr. J. C. Hudig — „De ontwikkeling van de kinderrechtspraak”;
„Enkele gestichts- en paedagogische opvattingen en consequenties” — G. J. Visser;
„Geblokkeerde en gedeblokkeerde kinderbescherming” — D. Q. R. Mulock Houwer;
„De reorganisatie van de voogdijraden” — mr. J. W. Knottenbelt).

In het Juni-nummer van „**Vernieuwing van opvoeding en onderwijs**” (nr. 125, 1955, bl. 225/230) wordt gesteld, dat tussen geestelijke hygiëne en kinderbescherming tamelijk veel contact bestaat. Tussen onderwijs en geestelijke hygiëne daarentegen bestaat vrijwel geen contact. Mogelijk zou aan dit vraagstuk meer aandacht besteed kunnen worden bij de onderwijzersopleiding. De geestelijke hygiëne kan ongetwijfeld een functie hebben bij het onderwijs.

(„Wat betekent de confrontatie van geestelijke volksgezondheid en onderwijs?” — A. J. de Leeuw—Aalbers.)

In een artikel in **Sociaal Contact** van Juli/Augustus 1955 (nr. 3/4, bl. 69—71) wordt gewezen op de grote vraagstukken die kunnen ontstaan in een gezin met een imbeciel kind. Er zijn toch altijd nog ouders, die zich schamen voor imbeciliteit van hun kind en dit kan in het betrokken gezin grote spanningen geven.

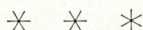
SECTIE RECLASSERING

Geestelijk raadsman en reclasseringsbezoeker

Wij zijn zo gelukkig een artikel van de hand van de heer P. A. Pols, door hem geschreven voor een der organen van het Humanistisch Verbond onder de titel: „Samenwerking geestelijke raadslieden van het Humanistische Verbond en de reclasseringsbezoekers van Humanitas”, te mogen overnemen.

De heer Pols is contactambtenaar bij het Ministerie van Justitie, belast met de organisatie van de geestelijke verzorging van buitenkerkelijke gedetineerden.

De inhoud van dit artikel heeft de instemming van de Landelijke Sectie Reclassering van Humanitas en zal als grondslag worden gebruikt voor de bespreking tijdens de sectiebijeenkomst op het komende congres.

Sinds korte tijd bezitten de gevangenen medewerkers, die verschillen in taak, doch overeenkomst vertonen wat betreft hun levensbeschouwelijke grondslag, nl. de geestelijke raadslieden van het Humanistisch Verbond in de strafgestichten en

de reclasseringsbezoekers (vroeger celbezoekers genoemd) van Humanitas, die als zodanig werkzaam zijn in het verband van het Nederlands Genootschap tot Reclassering.

Dat tussen deze twee groepen samenwerking wenselijk en noodzakelijk is wordt door ieder, die zich interesseert voor het buitenkerkelijke werk onder gedetineerden begrepen, doch op welke wijze deze samenwerking tot stand dient te komen staat hen niet altijd duidelijk voor ogen.

Alvorens in te gaan op de vormen van samenwerking is het goed aan drie prealabele kwesties aandacht te besteden.

Elk gesprek over thans mogelijke samenwerking dreigt onherroepelijk vast te lopen indien we als uitgangspunt zouden nemen een andere dan de tegenwoordige verhouding tussen geestelijk en maatschappelijk werk in de strafgestichten. Ieder, die deze wereld enigermate kent, weet, dat in de afgelopen jaren het geestelijk werk van de kerken een belangwekkende ontwikkeling heeft doorgemaakt en dat ook in humanistische kring aan deze arbeid eisen worden gesteld, die vroeger onbekend waren. Door deze ontwikkeling is echter de positie van de reclasseringsbezoeker duidelijk beïnvloed, doch zijn werk is zeker niet overbodig geworden. Eerder zou men kunnen zeggen, dat door de ontwikkeling van het geestelijk werk de reclasseringsbezoeker in de gevangenissen eerst nu gelegenheid krijgt zich met alle kracht te gaan wijden aan zijn eigenlijke taak, die ligt op het terrein van het maatschappelijk werk, een gebied waarop de geestelijk werker zich in principe niet beweegt.

Nu is dit, en hiermede komen we aan de tweede opmerking vooraf, eenvoudiger gezegd dan gerealiseerd. Immers van een duidelijke terreinafbakening tussen het medisch-somatische, het psycho-therapeutische, het sociale en het geestelijk werk is op dit moment nog geen sprake, om van een doeltreffende coördinatie in groter verband nog maar te zwijgen. Volkomen juist is wat in de cursus „Geestelijke Verzorging van het Humanistisch Verbond” wordt opgemerkt: „De vraag wie in eerste aanleg hulp zal bieden wordt veelal beslist door de toevallige situatie waarin de cliënt zich bevindt en niet door de aard van zijn problemen.” Eén verstandige opmerking is in deze chaotische toestand nog wel te maken, een opmerking die ook nergens meer op tegenstand zal stuiten, nl. dat waar mogelijk samenwerking in team-verband een dwingende eis is. Veel belangrijker dan het, in de huidige situatie over het algemeen volmaakt onvruchtbare gekrakeel over de vraag aan wie, psychiater, geestelijk werker of sociaal werker, prioriteit moet worden verleend, of de een dan wel de ander zich wel strikt tot eigen taak bepaalt, dan wel op andermans terrein is gekomen, is het streven bij al deze deskundigen naar een vorm van vruchtbare samenwerking, waarin iets voor en in de cliënt tot stand kan worden gebracht.

Een derde punt. Krachtens artikel 26 van de Beginselenwet Gevangeniswezen dient het verblijf van de gedetineerde in de strafinrichting mede dienstbaar te worden gemaakt aan de voorbereiding van de terugkeer in het maatschappelijk leven. Bestrafing en bewaring zijn niet meer de enige pijlers van het gevangeniswezen; daar is bijgekomen de behandeling. Nu is het waar, dat omtrent het begrip penitentiare behandeling nog weinig klaarheid bestaat, doch het ligt volkomen binnen de lijn der verwachtingen, dat het begrip behandeling in de komende tijden steeds meer zal worden uitgediept, zelfs al zal het strafelement in de berechting gehandhaafd blijven. Men kan zich voorstellen, dat de gestichtsfunctionarissen, werkzaam op de verschillende terreinen (medicus, psychiater, sociaal-ambtenaar, geestelijk verzorger) steeds meer de behandeling zullen gaan zien als een primaire

en moeilijk deelbare taak van het gesticht, waarin de vrijwillige reclasseringsbezoeker nog wel een taak kan vinden, doch in een geheel andere positie dan van de gestichtsfunctionaris, een verschil, dat van invloed kan zijn op de samenwerking tussen geestelijk werker en reclasseringsbezoeker. Trouwens reeds in de huidige situatie is dit verschil in positie duidelijk merkbaar, waarover straks meer. In dit verband nog de opmerking, dat het gesticht, bij een intensivering van de behandeling van de gedetineerde, mogelijkerwijs steeds meer het gezin binnen zijn aandachtssfeer zal trekken en dat het op den duur ook zal worden ingeschakeld bij de „nazorg”. Het zijn niet meer dan veronderstellingen, en gezien het feit, dat de reclasseringsverenigingen, anders dan in menig ander land, diep in ons volksleven verankerd liggen, ziet het er op dit moment niet naar uit, dat deze verenigingen voor arbeid onder de gedetineerden zullen worden uitgeschakeld, doch gelet op de te verwachten ontwikkeling in het werk in de gestichten is wijziging in de verhouding en de aard der samenwerking tussen gestichtsfunctionaris en vertegenwoordigers van reclasseringsverenigingen zeker niet onmogelijk. In de komende samenwerking tussen de geestelijke raadslieden van het Humanistisch Verbond en de reclasseringsbezoekers van Humanitas zullen beide groepen zo'n ontwikkeling open tegemoet dienen te treden, en de wijze van samenwerking moeten bepalen op grond van de dan geldende inzichten.

Reeds eerder hebben we opgemerkt, dat er tussen de geestelijke raadslieden van het Humanistisch Verbond en de reclasseringsbezoekers van Humanitas een verschil in positie bestaat.

De geestelijke raadsman is in zekere zin gestichtsfunctionaris. Hij is beëdigd, hij heeft te allen tijde vrij en ongehinderd toegang tot de aan zijn zorgen toevertrouwde gedetineerden, hij ontvangt, krachtens arbeidsovereenkomst een honorarium, hij maakt deel uit van de gestichtsraad, de bibliotheek- en radiocommissie, voor hem gelden vrij goede opleidingsmogelijkheden. Voorrechten, die de reclasseringsbezoeker niet kent.

De geestelijk raadsman beschikt over meer faciliteiten dan de reclasseringsbezoeker, die van betekenis zijn voor het werk in de gestichten. Hij kan lectuur in het gesticht brengen, straks in groepsbijeenkomsten met de gedetineerden samen komen, hij kan kennis nemen van alle stukken uit het in het gesticht aanwezige dossier van de gedetineerde, hij bezit beroepsgeheim.

Voor de aard der samenwerking is dit verschil in positie van betekenis. De geestelijk raadsman bezit, althans in principe, de mogelijkheid van veelvuldiger en nauwer contact met en ruimere kennis van verleden en structuur van de gedetineerde. Door zijn beroepsgeheim kan de geestelijk raadsman ertoe worden gedwongen bepaalde feiten voor de reclasseringsbezoeker verborgen te houden. Indien wederzijds volledig begrip wordt getoond behoeven deze verschillen een vruchtbare samenwerking niet in de weg te staan.

Het is gewenst thans iets dieper in te gaan op de taak van de reclasseringsbezoeker en van de geestelijk raadsman.

Het Nederlands Genootschap tot Reclassering, dat destijds heette Nederlands Genootschap tot Zedelijke Verbetering van Gevangenen, kreeg in 1825 toestemming tot het bezoeken van gedetineerden. Vele jaren had dit gevangenisbezoek drieërlei strekking.

In de eerste plaats trachtten de reclasseringsbezoekers de gedetineerden tot betere gedachten te brengen, te werken aan hun zedelijk-geestelijke verbetering. Men ging, ook al verwachtte men geen wonderen van zulke gesprekken, toch uit van de hoop, dat juist in en door de eenzaamheid waarin de gevangene zich

bevond, hij ontvankelijk zou blijken voor geestelijke beïnvloeding. Nu in het gesticht geestelijke werkers aanwezig zijn is het juist, dat de geestelijke benadering van de daarvoor in aanmerking komende buitenkerkelijke gedetineerden geschiedt door de geestelijk raadsman en dat de reclasseringsbezoeker zich van dit werk distantiëert. De geestelijke raadslieden zijn, krachtens instelling en opleiding voor de uitvoering van dit werk de eerst aangewezenen.

In de tweede plaats zag men in het bezoek van de reclasseringsbezoeker een „belangrijk correctief tegen de nadelen van het afzonderingsstelsel”. De reclasseringbezoeker bracht afwisseling in het eentonige leven in de cel. Met het doorbreken van het louter cellulaire systeem en de komst van geestelijke werkers, de sociaal-ambtenaren en door andere factoren is ook dit werk van de reclasseringsbezoeker volmaakt anders komen te liggen.

De derde functie van de celbezoeker heeft daarentegen alle waarde behouden. Na ontslag uit de gevangenis zal de gedetineerde als regel een vorm van maatschappelijke hulpverlening niet kunnen missen. Hij moet weer aan het werk, mogelijk opnieuw een plaats veroveren in familie- en kennissenkring, de vrijetijdsbesteding roept maar al te vaak ernstige problemen op. Om de gedetineerde bij de wederaanpassing behulpzaam te kunnen zijn moet de reclasseringsbezoeker de gedetineerde leren kennen, hij zal bovendien gelegenheid moeten hebben een band van vertrouwen te leggen, die voorwaarde is voor het welslagen van het reclasseringswerk na ontslag uit de inrichting. Geen enkele reclasseringsbezoeker zal in staat zijn dit uitermate belangrijke voorbereidende werk in een enkel bezoek op te knappen. Herhaalde bezoeken zijn nodig, vooral in de laatste fase van het verblijf in het gesticht. Het is gewenst, dat geestelijk raadsman en reclasseringsbezoeker nauw contact met elkaar onderhouden met betrekking tot het tijdstip van aanvang van de reclasseringsbezoeken, de intensiteit en de te behandelen onderwerpen. Daarbij zal het goed zijn, dat de geestelijk raadsman begrip toont voor de mogelijkheid, dat de reclasseringsbezoeker in zijn contact met de gedetineerde gemakkelijk de grenzen van zijn werkterrein overschrijdt, doch hoe intensiever de relatie is tussen geestelijk raadsman en reclasseringsbezoeker des te minder gevaar schuilt er in zo'n uitstapje naar ander gebied.

De geestelijk raadsman heeft van de aanvang van de detentie af tot aan het einde contact met de gedetineerde. Niet alleen werkt hij onder andere omstandigheden dan de reclasseringsbezoeker, doch hij beoogt in principe met zijn werk ook geheel iets anders. „De geestelijk raadsman heeft niet als taak te genezen of te verbeteren, maar om tijdens en na de psychologisch-maatschappelijke behandeling door te stoten naar de diepte van de levensovertuiging; niet allereerst op het vlak der beschouwing, maar vooral ook in de beleavings-sfeer.” Zo klinkt het in theorie en in principe is dit ook volkomen juist. In de praktijk ontkomt echter ook de geestelijk raadsman er niet altijd aan de grenzen van zijn werkterrein te overschrijden. Het kan nodig zijn, met name in het eerste stadium, om een band van vertrouwen te leggen, maar ook in een later stadium kan de geestelijk raadsman wel eens voor de noodzakelijkheid komen te staan om iets te ondernemen wat in principe ligt op het terrein van de reclasseringsbezoeker. Indien zulks geschiedt in overleg met de reclasseringsbezoeker behoeft dat niet tot moeilijkheden te leiden. Het adagium: „Schoenmaker blijf bij je leest”, dient zoveel mogelijk te gelden zowel voor geestelijk raadsman als voor de reclasseringsbezoeker, doch het vraagt, in het belang van de gedetineerde, een soepele toepassing.

In dit verband is het gewenst nog te wijzen op twee aspecten van het werk van de geestelijk raadsman.

In de gestichten komen we maar al te vaak geestelijk vereenzaamde mensen

tegen. Zelfs met hun naaste verwanten kunnen zij soms moeilijk een relatie onderhouden. Om de weg naar integratie te effenen kan het nodig zijn het gezin van de gedetineerde in het werk van de geestelijk raadsman te betrekken. Datzelfde verlangen kan, zij het om andere redenen, ook de reclasseringsbezoeker koesteren. Dubbel werk en een teveel aan contact met het gezin moet worden voorkomen door een regelmatig overleg en efficiënte werkverdeling tussen geestelijk raadsman en reclasseringsbezoeker.

Vaak zal de behandeling van de gedetineerde niet in het gesticht kunnen worden voltooid. Vooral ten aanzien van de kortgestraften zal dit blijken. „Nazorg” is in die gevallen, indien ten minste mogelijk, nodig, en ook daaraan kan zowel de geestelijk raadsman als de reclasseringsbezoeker behoefte hebben. Ook ten aanzien van „nazorg”-werk geldt, dat dubbel werk en een te zware belasting van het gezin moeten worden voorkomen door het overleg, dat al eerder is genoemd.

Om de reeds zovele malen naar voren gebrachte samenwerking tot stand te brengen is het goed enkele organisatorische maatregelen te nemen. Hoe belangrijk die ook zijn, toch mogen we niet uit het oog verliezen, dat samenwerking in de eerste plaats is een zaak van innerlijke overtuiging ten aanzien van de noodzaak en bereidheid tot vormgeving. In dit licht gezien lijkt het gewenst, dat:

1. de geestelijke raadsliden van het Humanistisch Verbond en de reclasseringsbezoekers van Humanitas, werkzaam in eenzelfde gesticht, elkaar ten minste éénmaal per maand ontmoeten in teambespreking,
2. in iedere plaatselijke sectie reclassering van Humanitas één van de geestelijke raadsliden, werkzaam in een strafgesticht, wordt opgenomen,
3. in iedere plaatselijke commissie Practisch Humanisme van het Humanistisch Verbond een vertegenwoordiger van Humanitas een plaats krijgt,
4. de reclasseringsbezoekers van Humanitas en de geestelijke raadsliden van het Humanistisch Verbond elkaar één keer per jaar in een landelijke bijeenkomst ontmoeten, ter bespreking van gemeenschappelijke belangen en problemen.

Dit organisatieschema heeft uiteraard nadere uitwerking en aanpassing aan plaatselijke omstandigheden. Het moge echter dienen als een eerste bijdrage tot een vruchtbare, open en enthousiaste samenwerking tussen mensen die vanuit eenzelfde levensovertuiging werken ten behoeve van de gedetineerden.

Om misverstand bij voorbaat uit te sluiten moge ten slotte worden opgemerkt, dat de geestelijke raadsliden van het Humanistisch Verbond en de reclasseringsbezoekers van Humanitas uiteraard gaarne bereid zijn tot samenwerking met alle daarvoor in aanmerking komende organen, ongeacht hun levensbeschouwelijke grondslag. Gezien de nauwe verwantschap tussen het Humanistisch Verbond en Humanitas is het begrijpelijk, dat aan de mogelijkheid van samenwerking tussen deze humanistische organisaties bijzondere aandacht wordt besteed.

P. A. POLS

De Sectie Gezinsverzorging van Humanitas afd. Haarlem roept sollicitanten op voor de functie van

Gezinsverzorgster

resp. Leerling-gezinsverzorgster.

Sollicitaties te richten aan het secretariaat: Sparenbergstraat 18, Haarlem

Het leven door een reclasseringsbril

PRACTIJKERVARINGEN

VAN EEN RECLASSERINGSAMBTENAAR

7

Na mijn bijdrage nr. 6 wil ik in het onderstaande gaarne enkele voorbeelden geven over een eerste contact tussen medewerker en reclassent, waarbij we kunnen spreken van een hoopvol begin. Met nadruk wil ik er nog eens op wijzen, dat we theoretisch dienen uit te gaan van de stelling: bij elke reclassent de voor hem geschikte medewerker, maar dat we in de praktijk meestal een beperkte keus hebben, bijv. wanneer de reclassent geïsoleerd in de provincie woont. Maar ook bij een ruime keuze-mogelijkheid moeten we toch altijd weer afwachten of medewerker en reclassent elkaar liggen. Daarom is globaal gesproken de aanleg tot dit werk primair, al is het een bijna onmogelijke taak te trachten deze aanleg nader te omschrijven. Als de medewerker over een zekere zelfkennis beschikt en zich er enigszins van bewust is, waarom hij zich tot dit werk aangetrokken voelt, zullen we met hem of haar in zee moeten gaan. Al werkende zal dan pas kunnen blijken, of hij het aan kan en of hij er de nodige geschiktheid voor heeft.

Om niet te veel plaatsruimte te eisen wil ik volstaan met het geven van twee voorbeelden. Er zijn gelukkig vele geslaagde eerste contacten en bij analyse daarvan zullen we steeds opmerken, dat deze meestal het resultaat zijn van het vermogen bij de medewerker gezond verstand, natuurlijkheid van optreden en werkelijk begrip voor de ander op gelukkige wijze te combineren.

1. A is wat we in reclasseringskringen „een gemakkelijk geval” plegen te noemen. Hij is veroordeeld wegens een niet belangrijke steunfraude tot een korte voorwaardelijke straf. De achtergrond lijkt in eerste instantie niet bijzonder gecompliceerd en het is daarom aantrekkelijk een van de nieuwe medewerkers te vragen contact met A. te houden. Deze medewerker blijkt van meet af aan de zaak in de juiste verhoudingen te zien, niet alleen omdat hij het voorlichtingsrapport goed bestudeerd heeft, maar vooral ook omdat hij een gezond oordeel heeft. Met begrip voor het delict van A. die tijdens een korte periode van werkloosheid oogstwerkzaamheden verrichtte en dat niet had opgegeven, had hij toch ook voldoende oog voor de laakbaarheid van een dergelijke handeling. Zoals we in dergelijke gevallen dikwijls zien, vond A. het „overdreven en onzinnig”, dat er gedurende een proeftijd van drie jaar contact met hem moest worden gehouden. De medewerker voelde deze „geladenheid” van A. aan en begon zijn gesprek met daar openhartig over te spreken. De barrière die anders een dieper contact had kunnen verhinderen, werd daardoor opgeheven en A. gaf zich ten slotte gewonnen voor inmenging van de reclassering. Een geslaagd eerste contact dus, omdat de medewerker met kennis van zaken, tact, goede waarneming en een beetje gesprekstechniek te werk ging.
2. Ook ervaren medewerkers maken zich wel eens zorgen om dit eerste contact. B., een man van middelbare leeftijd met een uitgebreid crimineel verleden, brengt zijn eerste bezoek bij de medewerker. Laatstgenoemde neemt een afwachtende houding aan en na de kennismaking begint B. dan ook zelf met de opmerking: „U hebt zeker wel gezien dat ik niet zo’n beste ben? Wat vindt u daar nou van?” Wijselijk gaat de medewerker hier niet op in, omdat de vraag

eerder bedoeld is terrein te verkennen dan een rechtstreeks antwoord uit te lokken. Hij antwoordt daarom rustig: „Ja, dat heb ik gezien, maar misschien kunnen we daar later nog eens over praten. Maar vertelt u eens, u hebt eerder te kennen gegeven prijs te stellen op contact met de reclassering. Wat verwacht u eigenlijk zelf daarvan?” B., niet gewend om de zaak heen te draaien, zegt dan eerlijk: „Nou, eigenlijk had ik wat geldelijke hulp van u willen vragen, voor me zelf en mijn gezin.” De medewerker gaat daar wel op in: „Ik weet niet of we u daarmee afdoende kunnen helpen, maar komt u er maar eens mee voor de dag.” Deze concreet-zakelijke aanpak bevalt B. en het ijs is gebroken.

Natuurlijk hoopt de medewerker door dit gesprek (en volgende gesprekken) over materiële moeilijkheden een verdere kijk op B.'s persoonlijkheid te krijgen en daardoor een contact op een ander niveau.

Arnhem, 13-9-1955

v. d. S.

SECTIE GEZINSVERZORGING

Geslaagd contact!

Gedurende het afgelopen jaar zijn door de secties gezinsverzorging van de afdelingen Haarlem en Amsterdam vijf contactbijeenkomsten belegd voor de gezinsverzorgsters en -helpsters en hun leidsters, die in dienst van deze secties werkzaam zijn. De bijeenkomsten hadden 's avonds plaats en begonnen om zes uur met een gezamenlijke maaltijd, waar soep werd opgediend en men verder zelf meegebrachte boterhammen at. Ze werden afwisselend in Haarlem en Amsterdam gehouden.

Daar deze contacten het afgelopen jaar voor het eerst plaats vonden, kan het nuttig zijn de resultaten daarvan eens nader te bezien.

De onderwerpen tijdens deze avonden ter discussie gebracht, waren van uiteenlopende aard. Zo sprak men, na een inleiding van een daarvoor gevraagde

spreker, o.a. over het moeilijk opvoedbare kind en over het Humanisme, in het bijzonder in verband met de geestelijke verzorging. De keuze van de onderwerpen leverde in zoverre moeilijkheden op, dat de deelneemsters wel veel belangstelling toonden voor en niet zelden actief deelnamen aan de discussies over de onderwerpen die door de leiding werden gepresenteerd, doch slechts met moeite zelf tot een voorstel kwamen betreffende een vraagstuk, dat hun belangstelling had.

De bijeenkomsten vonden over het algemeen veel waardering bij de gezinsverzorgsters en -helpsters, die steeds zelf vroegen, wanneer de volgende bijeenkomst plaats zou hebben. Ze vonden daarin de gelegenheid om eens ervaringen uit te wisselen met anderen, die op dezelfde, in wezen zeer eenzame, post in de gezinnen staan. Dit gevoel van eenzaamheid, kenmerk voor alle huishoudelijke beroepen en wellicht een der grondoorzaken van het nijpend tekort aan huishoudelijk personeel, kon aldus op ongedwongen en spontane wijze worden doorbroken. Daarnaast werd een beter besef gekweekt voor het feit dat het gezinsverzorgingswerk in een ruimer verband plaats vindt dan alleen het gezin waarin men zijn werk verricht en de eigen afdeling. Men werd zich sterker bewust van de eigen plaats die de gezinsverzorging zich als zelfstandige tak van maatschappelijk werk binnen het kader van Humanitas bezig is te veroveren. Daarnaast was men blij, de gelegenheid tot normaal en rustig contact met de leidsters te hebben, iets waartoe het wekelijks contact, vooral in een grote afdeling, te weinig mogelijkheid biedt, doordat het te vluchtig is.

Belangrijk is het ook te constateren, dat van de gelegenheid om met een beroep op bijzondere omstandigheden van de verplichting om de bijeenkomsten bij te wonen te worden vrijgesteld, niet veelvuldig is gebruik gemaakt.

Concluderend kan men zeggen: De contactbijeenkomsten hebben hun waarde in verschillende opzichten ten volle bewezen. Het is een geslaagd begin van contact geweest, dat stellig aanleiding geeft te overwegen dit werk voort te zetten en uit te breiden.

K. VERKUISEN—SCHUTTE

Balans en begroting

Zoals het bij iedere onderneming een goede gewoonte is op een gegeven moment de balans op te maken over het afgesloten boekjaar en de begroting op te stellen voor de komende tijd, zo is het ook goed zich op een zeker ogenblik eens rekenschap te geven van hetgeen ten aanzien van een bepaald onderdeel van het werk in de afgelopen tijd heeft plaatsgevonden en daarnaast voor de naaste toekomst een plan de campagne op te maken.

Aansluitende aan het hierboven staande artikel kan gezegd worden, dat in het vorige seizoen een heel bescheiden begin is gemaakt met de organisatie van contactbijeenkomsten voor de krachten, werkzaam bij de gezinsverzorging. Het waren bijeenkomsten, waaraan werd deelgenomen door leidsters, gezinsverzorgsters en vaste gezinshelpsters. Voor twee groepen werd een aantal contactavonden belegd. De ene groep bestond, zoals u in voorgaand artikel heeft gezien, uit de medewerksters van Haarlem en Amsterdam, de tweede groep bevatte hen, als zodanig werkzaam in Den Haag en Delft.

Een derde groep, bestaande uit de afdelingen Rotterdam, Dordrecht en Leerdam, zou ook reeds gestart zijn, ware het niet dat door een samenloop van omstandigheden de hiervoor bestaande plannen in het afgelopen seizoen in duigen zijn gevallen. Maar . . . dit uitstel belooft geen afstel te worden.

Oorspronkelijk lag het in de bedoeling de medewerkers van de afdelingen Den Haag, Delft, Rotterdam en Dordrecht te combineren, doch bij een eerste oriënteringsavond met deze groep bleek het aantal aanwezigen te groot te worden, waardoor de mogelijkheid voor ieder afzonderlijk om aan de discussies actief deel te nemen te veel werd beperkt. Op deze grond werd dus de bovenvermelde splitsing tot stand gebracht en zal de afdeling Leerdam ook in de bijeenkomsten betrokken kunnen worden.

Bovendien vond in Juni een week-end plaats voor de medewerkers uit het gehele land. Een verslag hiervan werd reeds in het vorige nummer van dit blad opgenomen.

De bedoeling van de contactbijeenkomsten is tweërlei: in de eerste plaats om, zoals de naam al aangeeft, de mogelijkheid te scheppen tot het leggen van contacten met de collega's zowel van de eigen afdeling als van de afdelingen onderling, waardoor persoonlijk wordt ervaren dat ieder niet slechts afzonderlijk werkt, maar dat door gezamenlijke krachtsinspanning een stuk maatschappelijk werk ten bate van de gemeenschap wordt opgebouwd; in de tweede plaats om de gelegenheid te bieden tot het krijgen van een zekere scholing, c.q. nascholing. Indien we daarenboven uit het artikel van mevrouw K. Verkruijsen—Schutte mogen constateren, dat de bijeenkomsten tevens hebben bijgedragen tot een beter contact tussen de leidsters en de gezinsverzorgsters en -helpsters, dan is dit een extrawinstpunt, dat een harmonische opbouw van het werk slechts ten goede kan komen.

En wanneer we, terug kijkende op hetgeen heeft plaatsgevonden, de balans opmaken, meen ik, dat, hoe bescheiden het begin ook was en hoe vele onvolkomenheden er ook aan mogen kleven, het resultaat toch zo positief is, dat we op de ingeslagen weg zullen moeten voortgaan en trachten ook voor het komende seizoen de plannen voor te bereiden en zo goed mogelijk te verwezenlijken.

Met die voorbereiding werd ondertussen reeds begonnen. Wat de contactavonden betreft in kleine kring mag vanzelfsprekend worden verwacht dat de groepen, die reeds vorig seizoen zijn gestart, dit jaar zullen doorgaan, terwijl de hierboven genoemde derde groep ditmaal zeker aan haar trekken zal komen. Ook in Overijssel worden plannen beraamd om een paar afdelingen te combineren, terwijl ook in Zeeland deze kwestie eens bekeken zal worden. Maar verder wordt het moeilijker. Wil men de mogelijkheid hebben bij elkaar te komen, dan moet nl. de afstand tussen de afdelingen onderling niet te groot zijn, anders moet te veel tijd voor het reizen beschikbaar zijn en blijft er van de avond niets over voor het eigenlijke doel. Wellicht zouden nog een paar afdelingen elkaar halverwege tegemoet kunnen reizen, maar er blijft zeker een aantal over, dat onmogelijk te combineren valt, zoals de toestand nu is.

En moeten nu deze medewerkers het geheel zonder onderling contact doen? Tijdens onze landelijke bijeenkomst in Juni jl. bleek zo overduidelijk, dat ieder van de aanwezigen de mogelijkheid om haar collega's te ontmoeten en tevens gezamenlijk allerlei onderwerpen aan de hand van korte inleidingen te bediscussieren enorm op prijs stelde, dat met algemene instemming werd besloten te streven naar twee landelijke contactweekeinden per jaar, waarbij een deel van de tijd besteed zal kunnen worden aan het houden van een soort huishoudelijke vergadering, waarin allerlei punten, die door de aanwezigen aan de orde gesteld worden, behandeld kunnen worden.

Wat het programma voor de bijeenkomsten betreft, zowel plaatselijk als landelijk, dit zal van geval tot geval bekeken worden. Een van de punten, waar zeker aandacht aan gegeven zal moeten worden is de bespreking van de geestelijke achtergrond, van waaruit het werk in Humanitas-verband geschiedt. En verder zijn

er zovele onderwerpen, welke een nadere besprekingen stellig van node hebben. Om er maar enige te noemen: de problematiek van het gezin, van moeilijke kinderen, van de zwak- en a-socialiteit; van huwelijksmoeilijkheden, van de vrije-tijdsbesteding der kinderen, van de sexuele voorlichting aan kinderen, enz., enz. Schrikt u niet, onze gezinsverzorgsters en -helpsters behoeven geen opleiding tot maatschappelijk werkster te volgen, maar door hun plaats temidden van het gezin kunnen zij voor zoveel moeilijke situaties geplaagd worden, dat inzicht in deze materie zeker gewenst is.

Wij verhalen ons niet dat de combinatie van gezinsverzorgsters en -helpsters in dit geheel niet ideaal is, maar we menen, dat het toch beter is om althans voorlopig beide groepen bij de besprekingen te betrekken, daar we momenteel geen mogelijkheid zien om deze zaak anders op te zetten en we van mening zijn, dat een combinatie beter is dan één van beide groepen geheel in de kou te laten staan.

Zijn er onder u mensen, die ons in zake enig genoemd punt suggesties aan de hand willen doen, dan zullen we hiervoor zeer dankbaar zijn, terwijl we, indien u bepaalde verlangens heeft, deze gaarne zullen vernemen. Mogen wij op uw medewerking rekenen?

Tot slot rest mij nog te vermelden, dat er plannen bestaan om te komen tot een contactorgaan voor en verzorgd door gezinsverzorgsters en -helpsters. Een voorlopige redactiecommissie werd reeds benoemd en heeft in een eerste bespreking zich ernstig en langdurig beraden over de problemen, die aan een en ander verbonden zijn. Wellicht ziet u binnenkort het resultaat.

Moge ik tot slot de wens uitspreken, dat de uitwerking van alle plannen tot resultaat zal hebben dat met inspanning van alle krachten onze gezinsverzorging zal worden tot een goed gefundeerd bouwwerk ten bate van alle gezinnen, die tijdelijk door ziekte of anderszins in nood verkeren.

H. J. ROES

„TREKKENDE BEVOLKING”

Het begon in 1918

Het was in 1918, dat de Wet op de Woonwagens en Woonschepen tot stand kwam, een wet die beoogde enerzijds aan de tot nu toe ongrijpbare woonwageng- en woonschepbewoners een aantal regelen te stellen en anderzijds ook de gemeenten een aantal verplichtingen op te leggen.

Wat dit laatste punt betreft, werd o.a. bepaald dat de gemeente verplicht is om óf wel een woonwagenkamp in te richten óf wel een standplaats aan te wijzen, waar iedere woonwagenbezitter, die in een plaats arriveert met zijn wagen, verplicht is te gaan staan.

Zou namelijk een dergelijke verplichte staanplaats ontbreken, dan zou dit ten gevolge hebben dat een woonwagen op iedere toegestane parkeerplaats zou kunnen worden neergezet, hetgeen zowel voor de woonwagenbewoners als voor de sedentaire maatschappij als ongewenst moet worden beschouwd. Men meende destijds door het invoeren van deze wet een regeling geschapen te hebben, die aan allerlei problemen rond de woonwagenbevolking een einde maakte.

In de praktijk is echter gebleken, dat de situatie hierdoor niet verbeterd is. Werden in de wet eisen gesteld aan de inrichting van de wagens, de toepassing

van een en ander heeft niet ten gevolge gehad dat thans over het algemeen gesproken kan worden van een woonwagenvak, dat ten aanzien van hygiëne en zedelijkheid aan redelijke voorwaarden voldoet.

Wat betreft het geregeld schoolgaan van de leerplichtige jeugd moet worden geconstateerd dat hiervan in de meeste gevallen geen sprake is.

Vele woonwagenvakbewoners beschikken niet over geregelde inkomsten en komen vaak ten laste van de gemeenschap, van aanpassing bij de normale maatschappij is geen sprake.

Reeds vóór 1940 gingen er stemmen op, die een wijziging van voornoemde wet bepleitten, doch het duurde tot 1948 voordat naar aanleiding van een nota van de R.K. vereniging van Woonwagenvakken deze kwestie ten Departemente aan de orde werd gesteld. De minister van Binnenlandse Zaken stelde bedoelde nota in handen van de Staatscommissie Vervanging Armenwet met het verzoek om over deze gehele kwestie een preliminair rapport uit te brengen.

Ter behandeling van het probleem werd een speciale sub-commissie in het leven geroepen, de zogenaamde Commissie De Vries, welke commissie in 1952 het resultaat van haar overleggingen het licht deed zien in de vorm van een Ontwerp van Wet inzake Woonwagenvakken, voorzien van een Memorie van Toelichting, een en ander vergezeld van een rapport van de commissie.

De hoofdgedachten welke hierin zijn ontwikkeld zijn de volgende:

- a. een trekverbod;
- b. concentratie in per provincie aan te wijzen kampen;
- c. behoorlijke materiële voorzieningen en voldoende toezicht;
- d. de goede gelegenheid scheppen voor het onderwijs van jeugdige woonwagenvakbewoners.

In de Memorie van Toelichting wordt erop gewezen, dat het noodzakelijk is, dat „thans op afdoende wijze in het woonwagenvraagstuk wordt ingegrepen”. Men baseert dit op het feit, dat er niets terechtgekomen is van de verheffing van de woonwagenvakbewoners tot een behoorlijk maatschappelijk niveau en van een langzaam afnemen van het aantal, dat in onvoldoend ingerichte woonwagenvakken woont.

Men wijst op een groot aantal klachten van gemeentebesturen en van omwonenden uit de omgeving van standplaatsen, op de in vele gevallen onvoldoende bestaansmiddelen, de pogingen om aan inkomsten te komen via bedelen en het profiteren van andermans bezittingen. En bovendien vestigt men de aandacht op de groei van deze trekkende bevolkingsgroep.

Om de moeilijkheden en problemen, die deze „trekkers” scheppen effectief te kunnen bestrijden stelt de commissie voor paal en perk te stellen aan het vrij rondtrekken van de woonwagenvakbewoners met hun rijdende onderdak en om dit te bereiken wil men alleen trekvergunningen uitreiken aan hen, die ter uitoefening van hun beroep geregeld van standplaats moeten veranderen. Men denkt hierbij aan bonafide kermisexploitanten, wegebouwers e.d. Iedere andere woonwagenvakbewoner zou op den duur zich een vaste standplaats moeten kiezen in daarvoor ingerichte woonwagenvakken. Men is zich ervan bewust, dat niet voor iedere woonwagenvakbewoner, die een trekverbod zou worden opgelegd, direct een woning in een geschikte omgeving beschikbaar zou zijn, zodat althans voorlopig daarvoor geschikte woonwagenvakken als huisvesting zouden moeten worden gehandhaafd.

Ook zou men bij wijze van overgangsmaatregel gedurende een bepaalde tijd een zekere verplaatsmogelijkheid ook nog wel willen toestaan, mits met een verplaatsingsvergunning. Deze overgangsperiode zou men tevens willen benutten om te bereiken dat de onderhavige groep van personen „langzamerhand wordt gewend aan een normaal maatschappelijk bestaan met het uiteindelijk doel hen met de sedentaire bevolking te doen assimileren”.

Ten aanzien van de vestiging van woonwagenkampen stelt men zich voor dat door de Kroon het aantal kampen wordt vastgesteld, dat in iedere provincie aanwezig zal moeten zijn en dat Gedept. Staten de terreinen ervoor aanwijst na overleg met de minister van Binnenlandse Zaken en met de burgemeester en wethouders van de gemeenten waarin de kampen zullen komen.

Ten aanzien van de kampen wordt bepaald, dat deze „sober doch op sociaal verantwoorde wijze zullen worden ingericht” en dat ze „zullen gelegen zijn in streken waar voldoende werkgelegenheid is te vinden”.

In ieder kamp wil men iemand aanstellen, die zich met de leiding van het geheel zal kunnen belasten en zal kunnen bereiken „dat het kamp en de wagens in behoorlijke staat van netheid worden gehouden en dat tot omvorming in sociaal en cultureel opzicht van de kampbevolking wordt bijgedragen”.

Ter bevordering van de regelmatig ontvangen van onderwijs door de leerplichtige jeugd van de overblijvende trekkende groep, stelt men zich op het standpunt dat het mogelijk moet zijn de trekvergunning in te trekken, indien blijkt, dat de houder der vergunning niet naar vermogen het schoolbezoek van de betreffende kinderen bevordert.

Om een en ander te bereiken, is de commissie van mening, dat het noodzakelijk is deze zorg

- a. tot Rijkszorg te maken en aan de gemeentelijke zorg te onttrekken, zodat het geheel uit 's Rijks kas zal moeten worden betaald;
- b. te centraliseren in een Centrale Dienst, ressorterende onder het ministerie van Binnenlandse Zaken.

Ondertussen had de Staatscommissie in 1949 hierover reeds een voorlopig rapport uitgebracht en volgde een interdepartementaal overleg, waarbij bleek, dat van de zijde van het Departement van Financiën het standpunt werd ingenomen, dat met het oog op de zorgelijke toestand van 's lands financiën, men aanvaankelijk meende er niet toe te kunnen medewerken, dat het Rijk zich met de zorg voor bedoelde bevolkingsgroep zou gaan belasten.

Evenwel had men er bij nadere overweging geen bezwaren tegen, dat de plannen verder werden uitgewerkt, waarbij echter het ministerie zich de vrijheid voorbehield zijn definitieve standpunt over de gehele kwestie nog te bepalen.

Het bovenbedoelde wetsontwerp is met zeer gemengde gevoelens ontvangen en met name de hierin uitgewerkte plannen tot het instellen van een trekverbod en van de verplichting tot het nemen van standplaats op provinciale c.q. regionale kampen. Intussen is in 1952 het Departement van Maatschappelijk Werk ingesteld en is het gehele woonwagenprobleem bij dit departement ondergebracht.

De minister van Maatschappelijk Werk heeft bij de begrotingsdebatten voor 1954 in de Eerste Kamer het standpunt ingenomen dat het hem „beter voorkomt eerst een organisatie te krijgen voor het Maatschappelijk Werk in de Woonwagenkampen en daarna pas een goede grond te vinden voor een wettelijke regeling van het woonwagenprobleem”.

Er is thans een overleg over een en ander gaande, zodat het hierboven genoemde wetsontwerp naar het zich laat aanzien, voorlopig niet verder aan de orde gesteld zal worden.

In een volgend artikel hoop ik u iets te vertellen aangaande enige opvattingen en verlangens, die in onze Stichting ten aanzien van de woonwagenbevolking leven.

H. J. ROES

**DE HUISVROUW
ALS WERKGEEFSTER**

door Mr. N. W. A. van Eyk
te Apeldoorn

met een voorwoord van
Mevrouw H. Straalman-Kremer

Prijs f 1,50. Bij afname van 20 ex.
f 1,40, 50 ex. f 1,35; 100 ex. f 1,30
per exemplaar.

Dit boekje wil de huisvrouw de weg
wijzen door het labyrint van al die
bepalingen en voorschriften, welke
bij het aannemen van huishoudelijk
personeel, tijdens het dienstverband
en bij ontslag door haar in acht
moeten worden genomen.

**VERMANDE ZONEN
UITGEVERS - IJMUIDEN**

Ook verkrijgbaar via de erkende
boekhandel.

VAMALIN

UNIFORM-KLEDING
een
Van Maanen
fabrikaat

*Bijna een halve eeuw
vakmanschap Uw garantie*

Verkoopkantoor:
1e HELMERSSTRAAT 167/169
AMSTERDAM-W.
Tel. 84089

Werkende moeder, met een nieuwe woning in Slotermeer te Amsterdam, zoekt
hulp in de huishouding bij twee kinderen, een van 7 jaar en een van 7 maan-
den, tegen kost en inwoning en kleine vergoeding.

Brieven aan het Centraal Bureau van Humanitas, Jan Willem Brouwersstraat 16,
Amsterdam. Telefoon 721044.

**Voor alleenstaande gerepatrieerde jongeren van
± 16 tot 21 jaar gezocht goede tehuizen.**

Vergoeding volgens regeling. Brieven met opgave van gezinssamenstelling, be-
schikbare woonruimte en andere gegevens, te zenden aan het Centraal Bureau
van Humanitas, J. W. Brouwersstraat 16, Amsterdam-Zuid.